

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIII - Број 521
Субота, 29. децембар 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

НАЈВЕЋА И НАЈМАЊА

Највећа књига на свету је један анатомски атлас који се чува у Државном индустријском институту у Бечу; штампали су га од 1825. до 1830. године. Атлас је дуг 190 а широк 90 сантиметара. Најмања, пак, књига на свету покрива површину од свега 4,1 квадратна милиметра, увезана је у кожу и има 20 страна.

БОГАТСТВО ОД ПОЖАРА

Марко Лициније Крас (114—53 пре наше ере) римски војсковођа и државник који је са Цезаром и Помпејем склопио познати тријумфални поход, био је један од најбогатих људи свог времена. Крас је организовао у Риму ватрогасну бригаду од 600 људи и кад год би избио пожар он би од несрећног власника тражио

да му за најнижу могућу цену прода ватром угрожено имање. Ако би сопственик одбио, Крас је пуштао да кућа изгори. Тек ако би његова понуда била прихваћена, што се и догађало у већини случајева његови ватрогасци угасили би пожар. На тај начин Крас је нагромадио огромно богатство.

ЕТРУРСКИ ЗУБАРИ

Стари Етрурци већ у 7. веку пре наше ере постизали су у зубарству велике успехе. Њихови лекари знали су већ тада да израђују нештачке вилнице које су, мада скупе, биле веома тражене.

СЛЕПИ ВОЈСКОВОЂА

Чех Јан Жишка био је један од највећих војсковођа у средњем веку. Мада је још у раној младости изгубио једно око, а касније и друго, однео је победу у 50 бојева.

У ОВОМ БРОЈУ: Из сећања на Радоја Домановића. Операција „Пикавац“. Његова последња борба. Лешо јочиње у октобру. Сисаносна истина. Деца граде музеј. Прича

БАКАРНЕ ИГЛИЦЕ ПОСЛАТЕ У КОСМОС

Сателит који је 21. октобра 1961. однео у васиону суд са 30 килограма веома финих бакарних љуспица подигао је, као што је познато, велику прашину. Американци су га одбацили у космос да би иглице образовале око Земље специјална прстен. Те иглице, дугачке 177 м, а танке као трећина човеке власи, имале су да се расеју по кружној путањи захваљујући сунчевом зрачењу. Њихов прстен требало је да буде 4 метра дебело и 8 километара широко, нешто слично прстену који обавија планету Сатурн. Цео подухват је учињен да би се о њих одбијали радио-таласи који се иначе могу одбијати и о релејне вештачке сателите, иначе доста неусавршене.

Пошто је суд са бакарним иглицама одбачен у космос, упркос препорукама високих научних установа, у САД су стигли многи протести међу којима су се налазила и писма неких академија наука. Најоштрији протест је упутио професор астрономије са универзитета у Кембриџу, Фрид Хојл, који је овај поступак означио као „интелектуални злочин“.

Представници науке су били против америчког експеримента из три разлога: прво, прстен од 350 милиона бакарних иглица ће ометати рад апарата на космичким бродовима; затим ће ометати пријем радио-астрономских таласа, и најзад рад са телескопима неће више давати чисте резултате какви су били последњих година.

Астрономска испитивања су и до сада била ометана разним загађивањем атмосфере: димом из фабрика и од великих експлозија, а сметало је и ноћно осветљење великих градова. Да би се удаљили од свега тога, астрономи су подизали опсерваторије на такозваним идеалним местима,

на брдима и планинама који су далеко од већих градова. Колико је рад научника тежак може се закључити из следећег примера. За време последњег помрачења Сунца многе опсерваторије су захтевале од војних и цивилних власти да се тога дана не подигне у ваздух ниједна летилица како не би дим сагорелог горива изазвао пометњу у току посматрања ове појаве.

Међутим, „прашина“ коју је америчка ракета подигла ипак није сметала астрономима. Чак и саме бакарне иглице нису се показале опасне за даља научна истраживања, јер до данас нико није могао да их открије у космосу. Значи, 350 милиона финих бакарних власи као да је пропао у земљу. Да није у питању научни кикс? То није искључено, само што још нико не зна шта се са њима догодило. Можда се суд уопште није отворио. Можда су љуспице остале приљубљене једна уз другу и као нераздвојна маса окрећу се око Земље. А можда се с њима десило нешто треће. У сваком случају, изгледа нам да је „интелектуални злочин“ само покушан али до извршења није дошло.

ДЕЦА ГРАДЕ МУЗЕЈ

Ескимска и индијанска деца из градића Јелоунајфа, на северозападу Канаде, њих око три стотине ујурбану раде на претварању негда чувене зграде гостионице „Дивља мачка“ — сватишта многих истраживача злата и руда — у Музеј Севера.

Гостионица „Дивља мачка“ је више од сто година била смештена у старинској згради, јединственој на читавом северу Канаде. Ту су одседали инжењери и стручњаци, радници, истраживачи. Дошлице, са изграђивањем градића, гостионица је почела да губи своје госте, али томе је допринео и напредак

технике на пољу рудног истраживања, па је настала нова ера — брзо подизање рударских колонија.

Општина је поклонила зграду и дала прилог од три хиљаде долара, што су учинили и многи имућни мештани. Школска деца су почела да преуређују зграду да би се у њој отворио Музеј Севера са многим драгоценим предметима из давнашње ере канадског севера, названог Велики Север.

Деца су прво начинила дворану за ћачке састанке, игранке и наравно за предавања, а сада граде изложбене и музејске галерије. Посао обављају под ру-

ководством једног стручњака.

Тако ће у најскорије време на светлост дана бити извучени многи историјски предмети из прошлости Ескимса и Индијанаца Канаде и изложени у овом Музеју најизолованијем од свих јер га од осталог света — макар и оног најближег — одвајају хиљаде миља, махом пустих и ненасељених.

Мали вредни ђаци очекују да ће већ на самом почетку идуће године, доћи да обиђу њихово дело групе познатих истраживача, етнолога и археолога из Америке, а затим и из осталих делова света.

СВИРЕПНИ ЉУБИТЕЉ АРХИТЕКТУРЕ

Велики монголско-турски освајач Тимур или Тамерлан (1370—1405) волео је архитектуру и подизао је многе грађевине. При томе је често био веома свиреп. Једном је у једну кулу од парчади цигала и глине узидео 2.000 живих људи. Другу кулу начинио је од 70.000 људских глава. Забележено је да је једном приликом сахрањено 4.000 живих људи.

Пнеуматички транспорт поште

Транспорт поште у великим градовима Западне Немачке у последње време је све отежанији услед његовог огромног повећања. Одговорни органи у немачким поштама приморани су зато да траже нове начине за преносење поште између разних поштанских бироа, станица и аеродрома.

Досад су телеграми слали пнеуматичким путем, цевима од 65 милиметара у обиму али оне нису довољно простране и за осталу пошту.

Недавно је једно берлинско предузеће конструисало један експериментални уређај са ширим цевима, од 45 см а дугачким 400 метара. Колица на точковима снаб-

девена еластичним одбојницима пролазе кроз цеву брзином од 36 километара на час. Свака од ових колица могу да понесу иакче од пластичне масе са по 1000 писاما. На станицама за одашиљање и пријем, колица се аутоматски стављају у погон.

Њима рукује један човек

а превозе се двоја и по колица у минути, односно 150.000 писам на час. Колица се одашиљу помоћу компримованог ваздуха а враћају празна усисавањем. Специјални мехови који се користе за овај експериментални уређај истовремено могу да потисну тридесетак колица на 10 километара далеко.

Ripley's Вероватли илти не!

ЖОЗЕ КАЛИЖЕР
(1540-1609)
ФРАНЦУСКИ ЛИНГВИСТА
НАУЧИО ЈЕ
НАПАМЕТ ХОМЕРОВУ
ИЛИЈАДУ И ОДИСЕЈУ
ЗА СВЕГА
...21 ДАН

КУЛА ЗДРАВЉА
ДОМОРОЦИ СУЕЈСКИХ КИТА
(ИНДОКИНА)
ВЕРОВАЛИ СУ ДА СЕ ЗА ВРЕМЕ
ЕПИДЕМИЈА МАЛАРИЈЕ МОГУ
САЧУВАТИ ОД БОЛЕСТИ АКО СЕ
ОКЛОНЕ НА ВРХ ОВЕ ПАГОДЕ И
— БИЛИ СУ У ПРАВУ!
КУЛА ЈЕ ВИСОКА 35 МЕТРА
РА А КОМАРЦИ НЕ ЛЕТЕ ТОЛИКО
ВИСОКО

1960. King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

НЕЗАХВАЛНОСТ

САДИЛ БЕН САХАР

ВЕЛИКИ ВЕЗИР БАГДАДСКОГ КАЛИФА МАМУНА УСПЕО ЈЕ ДА УВЕДИ СВОГ ГОСПОДАРА ДА ЗА СВОГ НАСЛЕДНИКА ОДРЕДИ АЛИ АР РИДУ
МЕЂУТИМ, ПРВО ШТО ЈЕ ОВАЈ УЧИНИО КАД ЈЕ ДОШАО НА ПРЕСТО БИЛО ЈЕ ДА НАРЕДИ ДА ЊЕГОВОГ ДОБРО — ЧИНИТЕ ЈОД МУЧКИ УБИЈУ

ГОДИНЕ
1910. БИЛО
ЈЕ ПОКУЂЕНО
1.000
ДОЛАРА
ЗА ПАР
ГОЛУБОВА-СЕЛИЦА
— АЛИ СЕ
НИ ЈЕДАН
НИЈЕ МОГАО
НАЂИ

СИБИРСКИ ТИГАР
НЕ ЖИВИ У ЦИГЛИ ВЕК У СЕКА-
НИМ ПУСТАРАМА

АЈФЕЛОВА КУЛА И ГОЛЕЊАЧА

Током стотина хиљада година природног одабирања, природа је створила полуге којима ни савремена техника не би имала шта да замери. Занимљив „догађај“ са голењачом — једном од две кости које чине део човечије ноге од колена до стопала — збио се крајем прошлог века. Кад је француски инжењер Ајфел радио прорачуне за своју чувену кулу, вероватно није ни слутно да није измислио некакву оригиналну конструкцију, већ да је поновио један давни проналазак природе. Савре-

мени биолози утврдили су, наиме, да је технички цртеж Ајфелове куле у ствари само понављање устројства кости голењаче, да се Ајфелова кула и ова кост пљударају у свему, чак и у угловима носећих површина. Ипак, то не умањује заслугу инжењера Ајфела јер он није имао ни појма о тачном изгледу, а још мање о структури ове кости.

ГНЕЗДО НА ОВЦИ

Један аустралијски одгајивач оваца доживео је недавно право изненађење. Наиме, кад је почео редом да стриже своје овце, на леђима јед-

не од њих, у њеном густом и чувлавом руно, нашао је птичје гнездо и у њему три мала чворка. Овца је остала неострижена.

ВИШЕ ЗА ОДРАСЛЕ

Можда ће се нове лутке које су милански произвођачи спремили за скоре празнике више свидети одраслима него деци. Јер, ове лутке плаве ко-

се, прхастих носића и уста која као да се увек нешто дуре, направљене су очигледно с намером да што више личе на Брижит Бардо.

ЦИНОВСКО ПИСМО

Италијански певач шлагера Роко Граната добио је од једне обожаватељке из Холандије пакет, који је био у ствари писмо од 257 страна.

Порекло једне легенде

У Енглеској луци Ливер пулу морнари теретног брода „Келпин стар“ отказали су послушност. Узрок њиховог штрајка био је овог пута веома необичан.

„Келпин стар“ довео је са Антарктика, тачније речено са острва Јужна Георгија, разне птице намењене европским зоолошким вртovima. Међу њима налазила се и највећа морска птица — албатрос-скитница. За време пловидбе време је било ружно и брод је у олујама био прилично оштећен. Убрзо пошто је „Келпин стар“ упловио у луку, албатрос је угнуо у свом кавезу. Непосредни узрок његове смрти било је парче кобанице којом је један морнар нахранио птицу.

Тако је почео штрајк. Сујеверни чланови посаде одбили су да крену на нову пловидбу. Наиме, тврдили су да је албатрос био

зао дух на броду, да су зато из једне олује упадали у другу и да се сада, када је птица угинула на броду, могу очекивати још веће несреће.

— Па шта — рећи ћете — још једно морнарско сујеверје каквих се, као што је познато, током векова накупило тушта и тма?

Сасвим тачно. Али, порекло овог сујеверја савим је необично. У ствари, ако прелистамо историју поморства где су забележене и разне предрасуде које од давних времена владају међу морнарима, нећемо наићи ни на какав помен о томе да убијање албатроса доноси несрећу. Напротив, у историји поморства није тешко наћи податке да су се морнари хранили месом убије

них албатроса. У 18. веку о томе је чак опширно писао познати енглески морепловац Џејмс Кук. Многи морнари који су у ранијим вековима залазили у воде јужне полулопте, често су се забављали „пецањем“ лакомих албатроса великим удицама на које би стављали комаде меса.

Шта се догодило? Показало се да је невољни творец сујеверног веровања у несрећу коју доноси убијање албатроса... познати енглески песник Семјуел Колриџ.

Склон свему што је природно, Колриџ је написао дело пуно мистике. Његова мрачна поема, неочекивано и за њега самога, имала је за последи-

цу рањање још једног неоснованог веровања: у злу које доноси убијени албатрос.

Касније је сам песник писао да је његова поема „плод најчистије маште“. Али, и поред тога нова легенда пуштала је све дубље свој корен међу сујеверним људима, нарочито морнарима.

Најзанимљивије од свега је то што многе савремене енциклопедије Колриџову поему не представљају као извор, већ као послидицу легенде. Тако се у „Америчкој енциклопедији“ под речју „албатрос“ неосновано тврди да се морнари још од вајкада односе према овој птици са страхом и страхопоштовањем. Британска енциклопедија пише: „Предрасуде морнара у вези са убијањем албатроса — искористио је Колриџ у својој поеми“.

ЊЕГОВА ПОСЛЕДЊА БОРБА

На споменику изгинулих бораца отпора налази се и име авијатичара који је спречио потпуно уништење њиховог малог одреда

Споменик мртвима у овој бретонској падини није се налазио као што је обичај испред општине, на главном тргу, већ мало удаљен од последњих кућа и пута. Већ два дана сам био у овом месту на одмору и шетајући се зауставио сам се пред њим. То је био једноставан и обичан надгробни споменик, али окренут не према селу, већ ка брежуљку, у даљеном око стотину метара одатле, по коме су и поред неплодног земљишта бретонске пустаре расли жутиловка и врес. Поћох још мало напред и приметих да је ту нека врста границе која је делила ову пустару од огромне зелене шуме. Размишљао сам о споменику и о шуми:

„Вероватно и она има своју тајну, као и многе друге бретонске шуме, можда су многобројни врачци и херојски витезови налазили уто-

чиште у њеном мраку под сводовима стотетних крошњи. — Имате право, и ова шума има своје витезове и јунаке али то нису били пратиоци краља Артура, већ људи као ви и ја: морнари, сељаци, радници, интелектуалци, Бретонци који су се борили против Немаца.

Ко је то погодно моје мисли и одговорио на њих? Ко ми је то причао а да га ја ни сам приметити кад је дошао? Кад сам се окренув спазео сам учитеља из села.

— Извините што вас узнемиравам, али како данас нема предавања пошао сам у шетњу и кад сам вас видео пред овим спомеником помислио сам да бисте можда хтели да вам испричам што о њему.

Док ми је ово говорио пришли смо споменику и на њему прочиташ:

„Онима који су дали свој живот да бисмо ми живели у слободи. Захваљујемо се.“

Испод тога се налазио низ имена погинулих.

— Рекли сте ми да су сви они Бретонци, али једно име, Реми Бледа, више ми личи на провансалско или из јужне Француске?

— Тачно је, он је био из Марсеја. То је храбри младић коме дугујемо много...

Учитељ је био веома узбуђен и тек после неколико тренутака успео је да настави:

— Да, много... наше животе. Споменик смо окренули ка брежуљку у славу оних који су ту пали и у славу Реми Бледа. Јер брежуљак је могао да буде наш гроб... нас тридесетак — да није било њега.

— А ко је био тај Реми Бледа?

— Авијатичар из Марсеја који се придружио Ентлезима.

ЗАПАЉЕНИ АВИОНИ ПАДАЈУ ЈЕДАН ЗА ДРУГИМ

Сфинга је проговорила

Међу знаменитостима Египта једно од првих места свакако припада сфинги. „Тајанствена и ћуљива као сфинга“ — каже пословица. И заиста, сфинга је столећима тајанствено ћуљала као да чува неку тајну. Међутим, сада сваке вечери туристи из разних земаља могу да слушају како сфинга прича своју „биографију“, и то на коме језику зажелите.

„У ствари ја немам ничег заједничког с необичним бићем из митологије. Ја сам човек! Додуше, на први поглед то нико не би казао. Пре пет стотина година мамелуци су ме употребљавали као мету за гађање из својих пушака. А тек ти одвратни пустињски ветрови! Они су ме највише од свега узнемиравали — понекад су ме и заспали до саме главе. Тек пре неколико десетина година потпуно су ме откопали — надам се да је то овог пута заувек. Сада се чак може видети моје тело лава са цинковским шапама. У древној Египту лав је био симбол силе и због тога су фараони волели да представљају себе у том виду. Моја глава, која је за читаву поколења била загоњетка — то је глава фараона Хефрена. Он је наредио да ме истешу од једног комада камена. Многе хиљаде година на мале људске фигуре у мом подножју гледале су горе ка мени као чувару

пирамида у којима почињају силни фараони. Древни Египћани поштовали су мене бога Сунца и због тога су ме назвали Гармакис. Затим су ме Арабљани потпуно неправедно прозвали „Абу-ел-Хол“ — отац чудовишта.

Ја нисам могао да се од-

брањим од те тајанствене мистике којом су ме људи обавијали у својим романима и филмовима. Због тога ми је драго што данас имам на располагању најмодерније радио-уређаје тако да могу да на разним језицима причам шта се све за 4.500 година догодило са мном и мојим „Градом мртвих“.

Тако сваке вечери говорим радио-уређајима опремљена египатска сфинга о брђајући се многобројним туристима.

Европа је била окупирана од Немаца, а Енглеска, као последње упориште, непрекидно је засипана нацистичким бомбама. Реми Бледа је почетком 1943. године припадао ловачкој ескадри.

Једног јутра, око 11 часова, дата је узбуна. Сви пилоти пожурише ка авионима већ опремљеним на писти да узлете.

— Не верујем да ћемо данас проћи мирно, зар вам се не чини Бледа?

— Да, механичару, почело је „добро“. Досад смо већ четири пута летели, а до вечери ћемо бити још неколико.

Реми се попе у свој „Спитфајер“ који поче полако да се руља између порушених барака, јер је и овај терен био више пута бомбардован.

— Свим пилотима... ловцима! — јављано је преко радија. — Појавило се десетак непријатељских ловачких апарата који прате велику формацију бомбардера. Остани да окупу док их не приметите а онда пређите у напад.

Испод Ремија су промицала великом брзином поља, шуме, а његов поглед је претраживао небо кад се зачу поново глас из радија:

— Ево их! Желимо вам срећу!

Реми Бледа напусти формацију и направи вираж нападајући непријатељске ловце који су се издвојили од бомбардера. За неколико секунди створи се ужасна бука. Све је праћтало од експлозије и ломљаве челика а авиони су се као запаљене буктиње срчивали у бездан.

Реми Бледа уздахну од задовољства: једно је оборено. Таман кад је почео да исправ-

ља апарат зачу заглушујућу експлозију која испуни авион и његове уши... Била су га напала два немачка ловца да би му се осветила.

Настаде страшна борба између њих. Реми је ипак успео да се једног од њих ослободи и обори га, а онда на нећу остадоше — само њих двоје. Један је морао да страда и Бледа, стиснутих вилица, стегнутих прстију на командној палици и митраљезу реши да то неизоставно буде онај други... онај који је пратио „сејаче смрти“. И успео је — оборено је и њега. Сав узбуђен је дрхтао!

А онда погледа по небу и виде да је остао потпуно сам. Борба се са непријатељем, много се удаљила од својих другова. Више се није налазило над Енглеском — значи био је над Француском, над „његовом“ Француском.

„Не треба бити романтичан — мислио је у себи — ово је лепо, али бензина има све мање, а њега нећу добити на небу“.

„Спитфајери“ су авиони само за спречавање напада и њихове могућности нису велике.

„Остало је свега толико да се вратим у базу“ — мислио је док се спуштао готово до земље да поздрав своју Француску:

— Довиђења, ускоро... вратићу се сасвим.

Апарат таман поче да се пење, кад се зачу нека пучања. Бледа погледа по небу и виде два непријатељска авиона. Сунчеви зраци су блештали на њиховим крилима, јер су сасвим ниско летели над земљом и митраљирали.

„Штета што немам више бензина да бих се упустео у борбу. Овако морам да пожури у базу“ — помисли.

Али радознатост га натера да промени правац и испита шта то немачки авиони митраљирају из тако непосредне близине. И виде да су то људи, једно тридесетак, можда четрдесет њих: они су трчали, падали, устајали, покушавали да се спасу од напада бесних и смртоносних кугли. Скрстали су са пута покушавајући да се успну на оголео брежуљак преко кога се доспевало у једну шуму. Али немачки митраљежи су спречавали људе да стигну до ње. Бледа провери колико му је још бензина остало. Зар није у питању његова земља?

На два места на путу људи са оружјем су исккакали из камиона и скретали ка пустари на брежуљку. То су Немци јурили за групом партизана, јер су то очевидно они били. Бежали су у шуму као дивљак од ловаца; ако стигну до ње биће спасени. И они би свакако стигли да није било ових авиона који су им пречили пролаз... њихов једини излаз.

„Никад ионако нећу стићи до Енглеске, јер немам довољно бензина — мислио је. — А блиндирано камиони ће их стићи и ова два ловца побити“.

Без оклевања он се спусти ниже и поче бесно да митраљира по непријатељу. Изненађени Немци престадеше са масакром и јурнуше на доњу страну. А он је то и хтео. Партизани су за тренутак подигли очи ка спасоци, али како је непријатељ био још близу пожурише ка шуми.

Бледа је јурио по небу очекујући тренутак да се поново као орао обруши на Немце ако се опет митраљежи оборене на људе који су се борили за слободу своје земље.

Борба је била ужасна. Авиони су као помамни покушавали да оборе изненадног нападача. Све је одзвњало од пучњава. Али један од непријатељских авиона је постао прва жртва — вртоглаво се синуо у смрт. Још огорченија борба је отпочела између Бледа и овог другог. Само, ни за једног више није било спаса — уз заглушујући прасак и упаљени као буктиње полетели су један за другим ка земљи.

А доле, Немци су просто беснели. Са свирепом мржњом стигли су до брежуљка, али су их ту пресрели само врес и жутиловка. Ниједног члана покрета отпора, чак ни рањених ни мртвих! Французи су успели да се повуку у шуму а непријатељу су оставили само неплодну пустару.

— Ето због тога смо хтели да Реми Бледа остане међу нама, међу онима које је спасао. И ево због тога се — завршио учитељ — више никад нико у овој области не руга Марсејцима као што се раније у шали чинијало.

Новосћи из живојинињској царсџба

Ова цела година била је богата малим али занимљивим догађајима у којима су главни јунаци биле животиње.

У околини Маркипфа, у Баварској, неки ловца кренуо је са својим псом у лов на зеце. Пас је спазео једног зеца и јурнуо за њим пре но што је ловца стигао да опали. Зец је бежао у цик-цак а пас га је гонио. Испред једне стене зец је у последњем секунду нагло окренуо. Пас није имао тако брзе рефлексе: у највећем трку налетео је главом на стену, сломио врат и — угиинуо.

Један папагај који је побегао из кавеза крив је за смрт тридесетогодишњег стругара Гинтер Шмита из Браун-

швајга. Зелени бегунац смењено се на гарнизну од завесе и никако није хтео да се врати у кавез. Његов сопственик, да би га ухватио, попео се на прозорску даску али се оклењено и испао кроз прозор другог спрата на улицу.

Десетогодишњи слон Бонго из данско-италијанског путовајућег циркуса Палмири-Беневаис настрадао је од струје у италијанском граду Тиволију. Радознали слон досегао је сурлом електрични проводник високог напона који је водио испред његовог склоништа и сместа утинуо. Друга два циркусква слона неколико часова после несреће жалосно су трубила без престанка.

Двојица „пријатеља добре чашнице“ из Милана доживела

су недавно непријатна изненађења. Штампар Умберто Кости открио је једног живог миша у својој флаши, али тек пошто ју је испразнио готово до дна. Нешто боље прошао је Паоло Ајели који је у својој флаши, после довге чашнице напиао полупунићу малу корњачу.

Морнаричке снаге из Лодија, у америчкој савезној лажави Нју Џерсију, морале су да прибегну бацањима пламена да би рашчистиле огромно гнездо пацова у једном свом складишту. Пре тога морнари су покушали да гнездо отровних пацова, познатих под именом „црна удовица“, униште бензином и течним ДДТ-ијем и — у сипали ватрогасним шмрковима. Међутим,

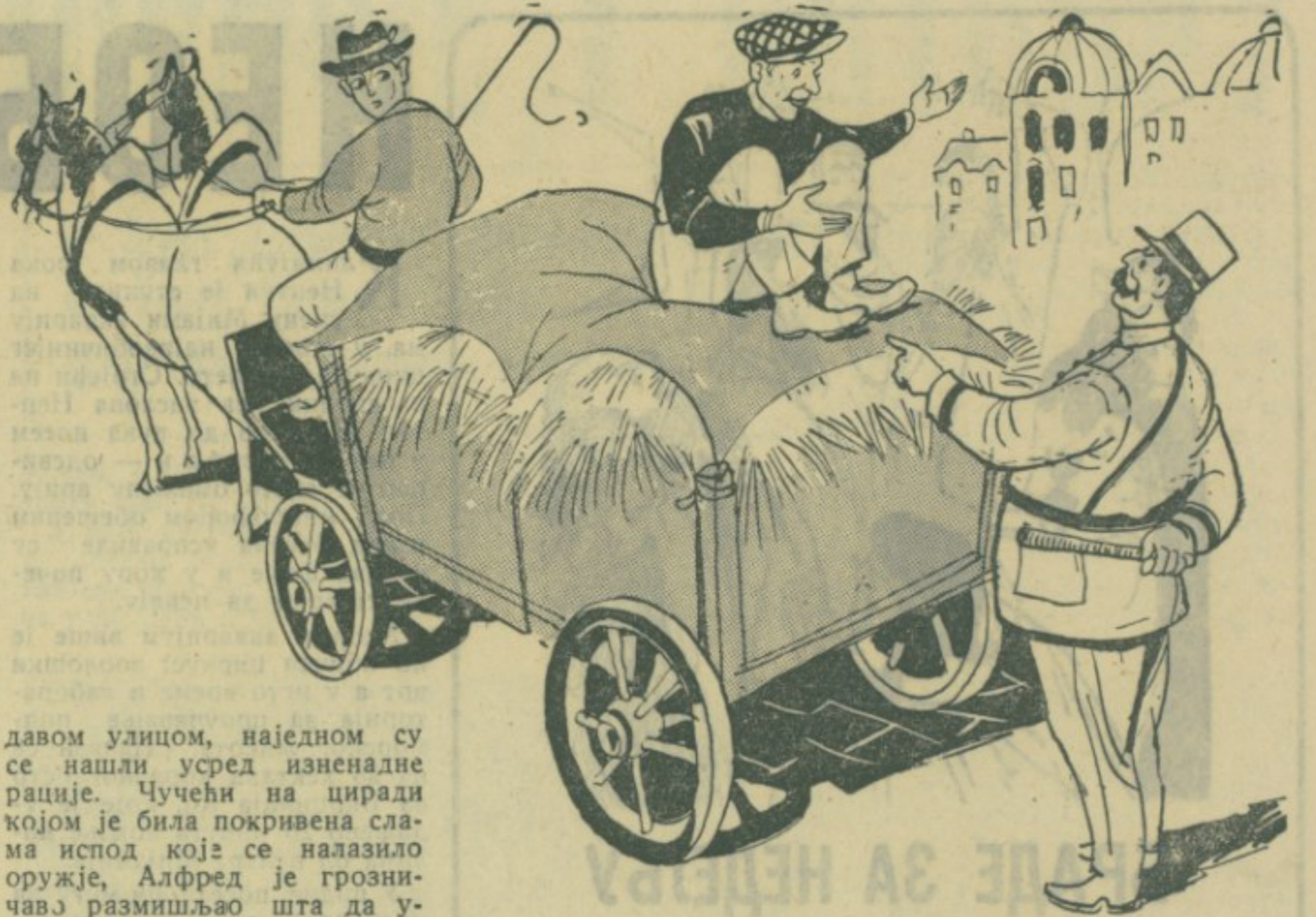
пацови се нису ни помакли с места и тек када су моћнари прибегли бацањима пламена, инсекти су стали да беже да би, ипак, нашли смрт у пламену.

НАЈБРЖА РАЧУНСКА МАШИНА

У Америци је конструисана једна снажна електронска машина која нема, како пише један лист, такмаца у свету. Она је у стању тако брзо да „мисли“ да у једној секунди изврши 2.480 хиљада различитих операција. За милионити део секунде она може да нађе информацију у својој „памети“. Ова електронска машина ради на принципу транзистора. У њеној „глави“ има 144.000 речи.

СПАСОНОСНА ИСТИНА

Хенри и Алфред Њутн нису били војници кад је почео рат. Од војске, рата и политике били су далеко колико је то највише могуће. Јер, браћа Њутн су били по професији кабаретски играчи-лакрдијашки који су пред сам рат са успехом гостовали по свим градовима Јужне Америке. После дуге и напорне турнеје са читавом породицом — оцем, мајком, женама и Алфредовим три сина — браћа су прихватила ангажман у једном мирном купалишном месту на Сребрној обали у Француској. Ту их је рат за-текао.

После извесног времена захваљујући посредовању америчке амбасале — Америка тада још није била у рату с Немачком — браћа Њутн су послала целу породицу у Енглеску једним бродом који је пловио под заставом Црвеног крста. Њих двојица су остали у Француској где су заједно са Французима доживљавали недаће и срамоте бруталне окупације. Иако Енглези и невојници сместа су се нашли у истим редовима са оним француским родољубима који су окупацију нису могли да поднесу без отпора.

Месеци су пролазили а онда је стигла вест да брод

УСРЕД БЛОКАДЕ СА КОЛИМА ПУНИМ ОРУЖЈА И МУНИЦИЈЕ. ИСТИНА КОЈУ ЈЕ ЖАНДАРМ ПРИМИО КАО ШАЛУ

црвеног крста са избеглицама, међу којима су се налазили и њихови најрођенији, никад није стигао у Енглеску; потопила га је једна немачка подморница. Отада је борба коју су браћа Њутн водила против немачких окупатора постала још беспштеднија. У тој борби, која је трајала читаво време рата и због које су браћа најзад доспела у концентрациони логор у Бухенвалду, било је разних згода и незгода. Испричаћемо вам само једну од њих.

У граду Пију живео је један угледан грађанин с бројном породицом који је у свом подуму имао скривен читав арсенал муниције и

оружја. Од неких припадника покрета отпора с којима је сарађивао, Алфред Њутн је дошао до закључка да постоји огромна вероватноћа да Гестапо изврши претрес у кући овог грађанина. Наиме, тај човек је пред више особа отворено говорио о својој мржњи према „правим Швабама“ изјављујући да он зна где ће наћи оружје да се обрачуна с њима кад за то дође погодан тренутак. Међу тим људима налазио се и један сарадник окупатора, који је био ожењен Немцом.

Таква једна отворена изјава била је равна самоубиству. Пред тога што је довео у опасност себе и своју породицу, овај брбљиви француски родољуб показао је, да није човек коме се може поверити чување оружја. Због тога су Алфред и један припадник покрета отпора из места провели целу ноћ у његовом подруму одакле су испод гомиле угља извадили оружје и муницију и товарили је на кола. Намера им је била да сачекају јутро кад на улицама саобраћај буде највећи, да се колима умешају у гужву и да драгоцени товар пребаце на неко сигурније место.

Приближавајући се центру града једном уском криву-

давом улицом, наједном су се нашли усред изненадне рације. Чучећи на циради којом је била покривена слама испод које се налазило оружје, Алфред је грозничаво размишљао шта да учини. Да се врате назад није било могуће јер је улица била блокирана са обе стране. Ако баца ручну гранату можда би се он и његов друг, у гужви која би тада настала, могли пробити али би тада изгубили товар чије је им је спасавање било поверено.

Кола су се лагано приближавала месту где је улица била блокирана и где су жандарми и гестаповци претресали редом све запреге пре но што ће их даље пропустити. Али, уколико је Ал-

фред грозничавије тражио неко решење утолико су му, како му се чинило, мисли постајале све конфузније. Ни једна, иоле паметна мисао да се роди у њему! У том тренутку ухватио је поглед свог друга. Овај му се насмешно и неприметно намигнуо. Очигледно је нешто смислио. Алфред је одахнуо: ти млади француски родољуби понекад су заливљујуће снажљиви и довитљиви.

Патрола је већ претресала кола испред њих. Млади Француз се још једном окренуо и намигнуо. Шта ли ће тај младић да уради?

Један мргодан припадник Петенове милиције са огромним проседим брковима пришао је њиховим колима и запитао:

— Шта имате у колима? Одакле долазите и куда идете?

Младић се с пуно поуздања и наде осмехну на Алфреда — али ни један од њих нити се покрену нити одговори.

— Шта је? Шта имате у колима? — нестрпљиво понови бркати жандарм.

Неки страхом загушен, пискан глас за који је Алфред са ужасом схватио да излази из његовог сопственог стиснутог грла, отпева:

— Машинске пушке, ручне гранате и довољно експлозива да половину вашег града отпремимо право у пакао и натраг.

— Тако! Шаљивџија, а? — и сиви бркови натопљени мирисом белог лука унесуше му се у лице. — Пријатељу мој, ово није ни време ни место за шалу. Крећите пре него што вас обојицу добро удесим.

Још пискутавијим гласом Алфред запијуква свом младом другу:

— Зар ниси чуо шта нам је овај мргуд рекао. Крећите! Он не воли шаљивџије!

Протандркали су колима кроз блокирани улаз и без других незгода стигли на одређено место на другом крају града. Дож су два њихова друга, која су их тамо чекала, стоваривала оружје и експлозив и односила га у склониште, младић са искреним дивљењем рече Алфреду:

— Био си диван. Читаво време сам знао да ћеш нешто смислити и извући нас из невоље. Ни мало се нисам плашио. И како си му одговорио. Био је то прави бисер од одговора. Какво глумачко мајсторство! Био си величанствен!

АУТОСТРАДЕ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ

Пластична материја, која је недавно славила 25-огодишњи јубилеј, продире стално у све нова подручја. Душећи од пластичне материје данас су већ предмети у свакодневној употреби исто као и кофе или кафе и плоче на столу.

Али она ће се ускоро употребљавати и за изградњу путева. Проналазачу у Хамбургу јављају се стално ните ресенти из целог света јер ће ови путеви превазићи у сваком погледу

убочијене асфалтиране аутостраде. Док је 5 километара досадашње аутостраде стајало 12,5 милиона марака а изградња трајала око 9 месеци, пут од пластичне масе исте дужине и ширине изградиће се за свега месец дана за четвртину јевтиније.

Преко основног слоја који служи за обезбеђење против мрза поставиће се бетонски ивичњаци а преко њих плоче око пола метра широке и 15 сантиметара дебеле од полистирола који је необично издржљив. У случају повређања, оштећени делови могу у најкраћем року да се замене. Пут је леп ако се начини у разним бојама и користи, јер ће тако појаве замора код возача услед монотоности доста да се ублаже. Ова материја може да издржи притисак од 2,5 тоне по квадратном сантиметру.

ЛИСТ ЗА МАЛЕ ЕСКИМЕ

Недавно је почео да излази први ескимски лист чији су текстови писани источно-арктичким дијалектом. Лист издаје канадско министарство за питања севера. Сви нови нари у овом листу, који се зове „Инукутиг“, су Ескимски. За куцање чланака и

штампање текстова морале су бити израђене специјалне писаће и штампарске машине са словима ескимске азбуке. Ни ескимска деца нису била заборављена — за њих је одређена цела последња страна листа.

WALT DISNEY БЛИЗНАЦИЊЕ

НЕОБИЧАН ЦИРКУС

БРАДЕ ЗА НЕДЕЉУ

У Лондону се од недавно појавило једно ново и веома уносно занимање: фабриканти брада. Вештачке браде не израђују се за позоришта, како би се могло помислити, већ за обичне Енглеze који их углавном носе — недељом. Многи намештеници који се током читаве седмиче редовно брију јер њихови послодавци захтевају од њих да на радним местима изгледају савршено уредни и глатко избријани, постају недељом брадоше. Њихове вештачке браде — златноплаве, риђе, смеђе и црне — тако су уметнички направљене да се на улици не може приметити који од пролазника има праву, а који прилепљену браду.

Изненадна склоност Енглеза према брадама — правим и вештачким — за интересовала је психологе

и њихов закључак није не занимљив. Енглески намештеници облаче се готово сви на исти начин: тамна сако, пругасте панталоне, полуцилиндри и обавезан кишобран тако да сви изгледају једнаки. И сами за морени том сличношћу, они покушавају да бар у слободно време не личе на хиљаде других својих суграђана и због тога многи на своје, иначе глатко избријано лице, лепе браду.

Али, Енглези не би били Енглези када се не би држали традиције. Њихове вештачке браде нимало не подсећају на браде модерних европских боема. Брадати Енглези најчешће изгледа као да је изишао из неког Дикенсовог романа, као да је живео у Лондону више од сто година и неким чудом остао млад.

Климајући главом фока Нептун је ступила на сцену Мијами акваријума, у ствари најнеобичнијег циркуса на свету. Стојећи на столицу без наслона Нептун је почео да дува носем у цев од оргуља и — одсвирао је своју омиљену арију. Под микрофоном обешеним изнад базена усправиле су се две фоке и у хору почеле стварно да певају.

Мијами акваријум више је но обичан циркус: зоолошки врт а у исто време и лабораторија за проучавање подморског живота. Налази се на 25 хектара коралног острва Вирџинија Ки, које је удаљено 20 минута војне колима од центра Мијамија.

У подне, посетиоци могу да посматрају кроз широки застакљени отвор који се налази у дну великог базена, како стиже гњурца са ручком — корпом од пластичне материје пуном мртвих риба. Око њега се одмах окупљају морске животиње: корњаче тешке и до 300 килограма, дельфини лукава изгледа и морска раја, вероватно најплашљивија риба у мору, као и једна ајкула-тигар, мишићавог тела дугачког неколико метара којој гњурца брзо баца једну повећу рибу у страшну чељуст.

Делфини ручају тек у два наеста и по, а да би их видели људи се надносе над кров акваријума. На знак трубе дельфини се померају из воде као да се играју. С једног узвишења дресер замахује рибом. Педро, дельфин од 250 килограма, првак у скоку у вис, с прецизношћу каквог тонтлера хвата рибу и са њом се загнурује у воду. Да би изве овакав скок од седам метара, Педро мора да утроши силу од 1000 коњских снага. На прозивку се дел-

фини одазивају — искачу из воде и добијају своје следовање. Никад ниједан од њих није уместо рибе угризао руку гњурца јер пажљиво узимају рибу да он то једва и осети.

Делфин, будућа домаћа животиња

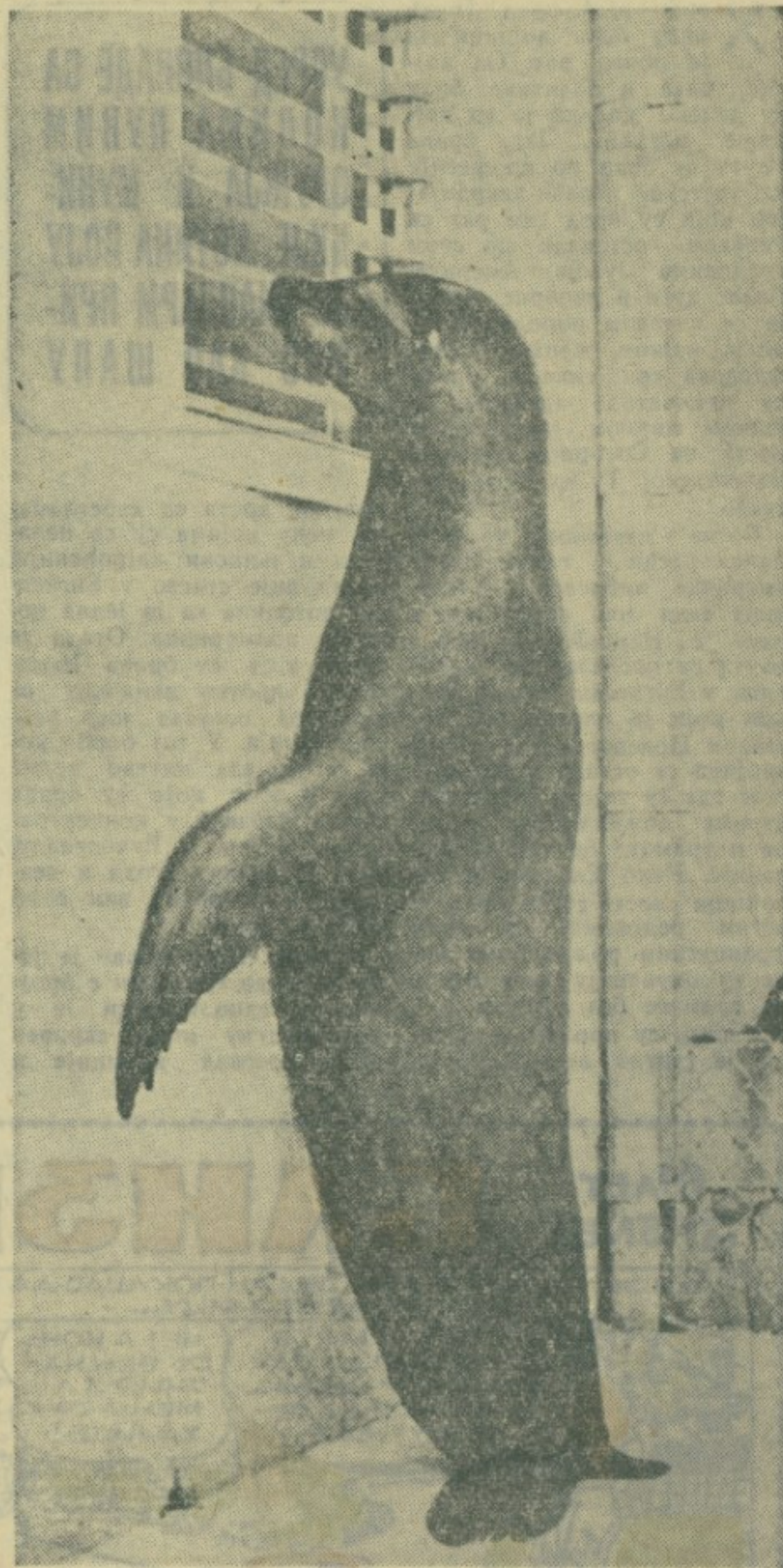
Делфини су дивна бића. С њима смо се играли: бацали смо им лопту у воду и они су нам је враћали.

— За дресирање — каже нам Адолф Фрон њихов дресер — дельфин мора прво да се стави у мали кружни базен. Прво га треба научити да једе мртву рибу, и зато онда силазим у воду. Починем с њим да се играм да бих придобио његово поверење. Делфин је иначе велики несташко и задикивало, па наша игра понекад траје и неколико часова.

Затим, почињем лекцију са лоптом: треба да је ухвати у лету. Као награду за успех увек добије неку послатницу. У случају да је не ухвати не добија ништа.

После више недеља дельфин почиње да схвата наређења: „хватај“, „напред“, „назад“. Они се међусобно споразумевају ултразвучима на четири разне таласне дужине. Чак и у мутној води се крећу без грешке. Звучи које емитују одбијају се од тела која их окружују и тако сасвим лако могу да оцене њихову величину и удаљеност.

— Видео сам — изјавио је чувени океанограф на обалама Флориде капетан Греј — једног дельфина како неуморно гура своје младунче. Посматрао сам га врло дуго, не

Њишући се на својим перајима фока чини част својој раси и изазива радозналост

колико часова. Најзад сам схватио да је то била женка чији је младунча угнуо. Покушавала је да га оживи и стадио га је враћала на површину надајући се да ће почети да дише.

— Једног дана ће људи припитомити дельфина који је већ на путу да постане домаћа животиња — каже нам капетан Греј. — Тада ће он чинити многе услуге човеку: постаће морски овчарски пас. Повериће му се да чува огромна јата риба харинга или бакалара.

ПАС РАТНИ ЗАРОБЉЕНИК

Док су многе животиње изгубиле животе на „бојном пољу“, забележен је само један случај да се непријатељ понашао према псу као према ратном заробљенику. Пас се звао Цади, рођен је у Шангају и налазио се на британском бојном броду „Гросшопер“, као маскота. Брод је торпедован недалеко од Сингапура. Спасени бродоломници

ци су потражили уточиште на једном пустом острву. Истурљени, гладни и жедни, можда се не би одржали у животу да Цади није открио извор и да их у неколико махова није обавестио о приближавању тигрова и змија отровница.

Кад су Јапанци заробили бродоломнике и њихову маскоту ставили у логор, Ца-

ди се тамо нашла не по жељи заробљеника, што би они сва како тражили, већ што су је Јапанци унели у списак заробљеника.

По завршетку рата, Цади је одликована медаљом „звезде Пацифика“. На њеном малом гробу налази се бронзана плоча на којој су уписани сви њени ратни подвизи.

МАЛО СМЕХА

МАНИЈА УКРШТЕНИХ РЕЧИ

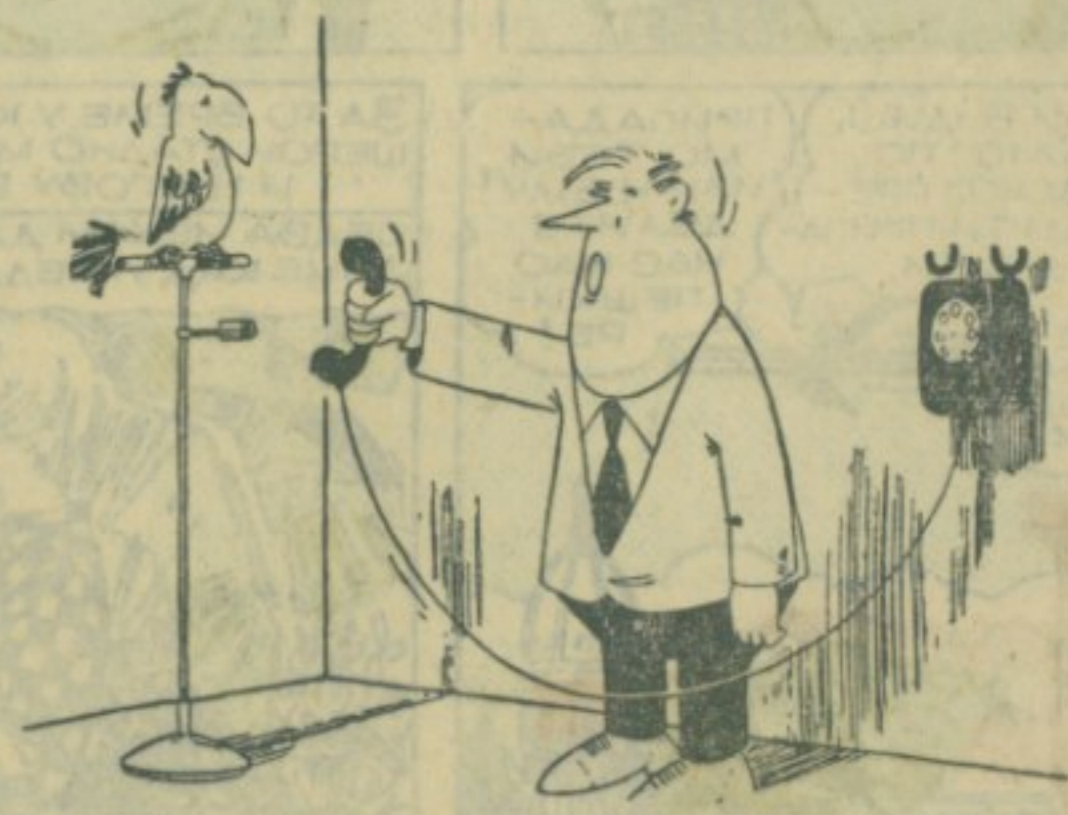
ГОЛМАН У КИНИ

СА ДИВЉЕТ ЗАПАДА

БЕЗ РЕЧИ

— ТЕБЕ ТРАЖЕ

ГУБИТАК: МИЛИЈАРДА КИЛОВАТА ДНЕВНО

Трка за енергијом се наставља. На међународној конференцији, недавно одржаној у Риму, која је била посвећена проблему нових енергетских извора, изнето је 250 нових метода за добијање природне енергије: путем сунца, племе и осеке, морских струја, из земљних топлих струја, итд. Том приликом је, између осталог, саопштено да се дневно у целом свету изгубе милијарде килвата сунчеве енергије зато што још нисмо у могућности да се њоме користимо.

ДОМАНОВИЋ

ПО РЕЧИМА НЕПОСРЕДНОГ СВЕДОКА

Врло често се прича о научног, уметничког и знаменитим људима из друштвеног живота. Ако је извор непосредан и онај ко прича и сам ужива „известан ранг моралан и друштвени“ онда је вредност тих казивања обично неоспорна.

С таквим поверењем могу се примити и речи Јаше Продановића о Радоју Домановићу („Наши и страни“ — СКЗ, Београд).

„Обућарски калфа“

Деведесетих година прошлог века Србијом је дувала „политичка кошава“. Јашу Продановића, у то време наставника, „захватила је и духнула“ 1895. године у Пирот.

У то време „штивлетне“ су и тамо правили мајстори. Били су претрпани поручинама и морало се чекати на ред. Вероватно је и Продановић чекао на неку поручину јер му је било познато да његовом мајстору треба да приспе обућарски калфа. Због њега је Продановић дошао у недоумицу и сам је о томе причао:

„Једног дана почетком 1895. године видео сам у главној пиротској гостионици једног младог човека, доста небрижно одевеног, с великом густом косом чији су му прамени нове стетали на чело, немирних очију и погледа који је лутао по оближњим столовима.“

Продановић је поверовао да је то онај калфа, а Домановић који је по свршетку филозофског факултета постављен за наставника у Пироту — јер то је био он — саопштио је доцније своју заблуду у погледу „његове личности“.

Да ли је Домановић био увређен због тога? Да ли је остао злопамтило?

„Он се томе само насмејао из свег срца — пише Продановић — и после је то сам причао у више прилика... Тај наш први сусрет створило нам је присно пријатељство које је трајало до његове смрти, прекинуто само за два-три месеца једним сукобом из неспоразума.“

**Јаша Продановић о писцу »Страдије«:
Расипао је обилато
блугу заједљивост
и безболно пецкање**

блугу заједљивост и безболно пецкање. Мало је људи умело тако слатко да прича. Познавао сам само тројицу који су се у томе такмичили с Домановићем: Нушић, Чича Илија Станојевић и Жарко Илић. Домановић је такав остао до краја живота. Никаква невоља није могла да уништи његову ведрину.“

Згода с два гњаватора

Око интелегентног Домановића облетали су и многи гњаватори и понекад му „загорчавали“ живот. О томе како је Домановић умео да „лик видира“ два гњаватора, Продановић прича:

„... Иако је сиротовао и злопатио се, звао је и плак по кога пријатеља на ручак или вечеру. Позвао је и једног лажног патриоту. Али знајући га као опасног гњаватора, прибегао је једном лукавству.“

Позвао је још једног те врсте. После ручка започео се разговор. Гњаватори су се утркивали ко ће пре „еглен сатурити“, како каже народна песма. Домановићу је дошло грдило па им је рекао: „Седи те ви, сад ћу ја доћи. Имам да свршим један хитан посао.“ И оставио их је саме, а он отишао у другу собу да се одмори. Провео је без њих читав три сата. „Кад сам се вратио“, причао је, „нашао сам их обојицу заморене, клонуте, неспособне да се и даље рву речима. Нису се више задржали у моме стану и отишли су сваки на своју страну готово завањени.“

Како је одбио примамљиву понуду

У Београду се Домановић 1898. затекао као отпуштен службеник. Радио је хонорарно за „Одјек“ коме је главни уредник био Ј. Продановић. Прeko стубаца „Одјека“ он је постао „страх противницима“. Колико је Домановић заиста био „опасан“ и колико је ондашњем режиму било стало да га придобије — да скине с врата најтежу беду — лепо се види из ових Продановићевих речи:

„Режим је покушавао да се спасе беде. Једнога дана дошао је Домановић к мени и саопштио ми да га је министар унутрашњих дела звао на разговор преко свог секретара. Питао ме је за савет: да ли да иде или да одбије. И љутно се и радовао у исто време. Љутно се што се могло помислити да се он даје застрашити или примамити. А радовао се што режим истиче бео барјак и зове противника на споразум... Саветовао сам му да се одазове позиву.“

„Послушао ме је и отишао. Дочекао је с пажњом и наклоношћу. Наглашено му је да ће режим трајати низ година и да је према томе борба против њега бесплодна: да Домановић као даровит књижевник трочи узаман свој дар и излаже себе и породицу беди и невољи. Није се тражило да пређе на страну режима, него само да се одвоји од „Одјека“ и његових представника и да се посвети искључиво књижевности. Обећан му је леп положај и стављен у изглед одлазак на неко време у иностранство...“

„Домановић је све то одбио мирно, достојанствено, без афектације и позаирања. Тада је дошла претња... Бачене су крупне речи. Поменуло и крваво разрачунавање. Иако је био, кад се тицало политике, плаховит и бујан, Домановић је задржао потребну хладнокрвност... Чим је министар почео тим тоном, Домановић се дигао, рекао збогом и изишао.“

РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ

је да зближи и оне који су мало општили међу собом и здружи догле раздружене. Својом ведрином и доброћудним хумором разведравао је суморне, криво мрзовољне и изазивао осмех у натмурених. Досада је безобзирце бежала испред његових духовитих речи. А говорио је изванредно лепо, изражавао се сликовито, давао сјајне портрете појединих личности, иако нешто карикрирано, расипао обилато

БЕЧКА ПОЛИЦИЈА О НАШИМ КЊИЖЕВНИЦИМА

Кад је у фебруару 1837. Петар Петровић Његош тражио у Бечу визу за Француску, бечка полиција дала је о њему и његовом стрицу Ђорђу овакав извештај:

„Према до сада прикупљеним обавештењима о овим странцима, обојица живе на прилично великој ноzi. До сада су накупували много намештаја и тканина, посећивали су јавне локале за забаву и увесељавање, али до сада нису дали повода ни за какво сумњичење.“

О Јови Јовановићу Змају извештава 1. августа 1880. граф Тиса министра иностраних послова Калнокија у Бечу:

„Бивши драматург позоришни у Београду (1878—1880) дошао је у Беч где ће вршити лекарску праксу и редиговати листове „Невен“ и „Стар мали“. Нема никакве имовине и не може да живи тамо ни као лекар, ни као књижевник. Дошао је по налогу Ј. Ристића да тражи Карађорђевића и његовог присталицу Каљевића. Затим да остане у сталном додиру са омладинцима из Далмације — где је забрављена „Застава“ — као и са онима из Босне и Херцеговине.“

Полицијски извештаји о Његошу, Змају, Љубомиру Ненадовићу и Драгутину Илићу

Из Бадена крај Беча, извештај од 21. августа 1857. гласи:

„Љубомир П. Ненадовић прати књижице Полексију и Јелену, кћери Александра Карађорђевића. Живе врло повучено. Посетили су их Филип Христић, представник кнежевине Србије у Дунавској комисији и мајор Миша Анастасијевић.“

О Драгутину Ј. Илићу, аустријски конзул у Русчуку јавља 29. октобра 1888. грофу Калнокију у Беч, да се бавио у Русчуку пошто је пребегло из Македоније (тада под Турцима). А њега лично овако описује: „Носи дуго црну неговану браду, добро одевен. Има новчаних средстава. Треба да иде у Вуковар и Митровицу.“

У једном извештају од 24. јануара 1895. кад је Илић покренуо у Београду лист „Српско“ аустријски агент пише грофу Калнокију:

„Илић је познат аустрофоб и дрекавац. Има према нама много зла воље, али грађански, новинарски и политички мало или никакво име...“

МИСТЕРИЈА О ДУНАВУ И ЊЕГОВИМ ИЗВОРИМА

Дуго времена је река Истр, односно Дунав, била готово непозната народима, који су били ступили у период историјског развојка. Хомер о овој реци није ништа знао, а њено име се први пут појавило код грчког песника Хеснода, у VIII веку пре наше ере. Истр је само покатак био ученик у историјским догађајима, као на пример у вези с походима персијског цара Дарија и Александра Македонског.

Иако је ова моћна река за носила машту старих Грка, па су је помињали Ескил, Пиндар, Херодот, Аристотел и други, ипак је она изазивала далеко мање интересовање од Нила.

У давна времена био је познат једино мали део доњег тока Дунава, а о осталом су се шириле само фантастичне верзије. Грчки историчар Херодот тврди да Истр сече целу Европу и да се међу ње говим притокама неке називају Алпис и Карпис. Овај грчки историчар забележио је и причу коју су проносили трговци да би запланили своје конкуренте: да из предела око доњег тока Дунава није могућно продрети даље, тобоже због огромних ројева пчела који преграђују пут. Такође се у току векова сматрало да се Дунав, сем

Дунав се први пут помиње у 8. веку пре наше ере. Вековима се сматрало да се Дунав улива у Јадранско море

ушћа у Црно море, улива и у — Јадранско море.

Према неким наводима из дела грчког географа Страбона, постојао је важан трговачки пут који је водио од система Дунава кроз Бирibaумску шуму, на најнижој планинској превлаци Алпа, ка Тршћанском заливу. Овај пут имао је великог значаја, поред осталог и за преносе ње ћилбара из Лепландије на Јадран што је отпочело још 500 година пре наше ере. Због овог пролаза и трговинског саобраћаја који се њиме одвијао, добијао се утисак вероватно да тамо негде утиче и Дунав, па је стога северозападна обала Јадрана добила, по Дунаву, назив Истра, који се одржао до данашњег дана.

Нетачно тврђење да Дунав

има два ушћа, налази се код римског аутора Помпонија Меле, који каже да се ток италијанске реке Поа наставља Јадраном, све док се не сусретне са Истром, који долази са противне обале.

Не узимајући у обзир трговце који су можда, у давна времена долазили до средњег тока Дунава или чак много даље, први становници Средоземља били су одреди римске војске под командом Скрибонија Куриона. Они су овамо продрли у време похода против Панонаца. 75. године пре наше ере. Али римски војсковођа се није одлучио да пређе и на другу страну реке, јер су га плашиле густе шуме у дакијској земљи.

У почетку, очигледно, нико није веровао да је велика река, која протиче готово преко целе територије данашње Мађарске, у ствари Истр. Овој реци је чак дато дружичје име — Данубиј, које се сусреће код Цезара. Неко време се сматрало да Данубиј утиче у океан. Грчки историчар Диодор Сицилијански сматрао је да су Дунав и Рајна две највеће реке које утичу у океан.

У време војних операција је се, у већини случајева, сматрало да су у Алпима. Тек шест столећа касније пошло је за руком Римљанину Скрибонију Куриону Тиберију, чије се конзулство управо било завршило, да разјасни географију области у којима извире Дунав и да пронађе њен извор у — Шварцвалду.

ОПЕРАЦИЈА «ПИКАВАЦ»

ГУБИЦИ НЕМАЧКЕ АВИЈАЦИЈЕ НАЈЕДНОМ СУ СЕ НЕОБЈАШЊИВО ПОВЕЋАЛИ.
ТАЈНА МАЛЕ КРЧМЕ У КОЈОЈ ПИЋЕ ТОЧИ — БРИТАНСКИ ОБАВЕШТАЈАЦ

Извештаји који су стизали у Центар ваздушне одбране Рајха били су више него поражавајући. У одбрамбеним акцијама против савезничких напада из ваздуха број оборених ловачких апарата достигао је нечувену цифру. Ваздухопловни стручњаци су по ко зна који пут прегледали своје прорачуне као и број савезничких апарата који су учествовали у нападима, њихово наоружање и број пратећих ловаца па чак и могућност да су на њима били све сами асови. Али све то није могло да објасни огромне губитке за последња два месеца 1944. године.

Немачка врховна команда је беснела, вршила прегруписавања јединица и у борбу убацивала своје најбоље пилоте али ситуација се није поправљала. Тамо где се веровало да у најгорем случају „Луфтвафе“ треба да жртвује десет апарата губици су износили скоро 20, где су рачунали на 20 губило се по 30 и више.

За ствар се најзад заинтересовала војна контраобавештајна служба и Гестапо и почела су бекрајна проверавања. Прво се посумњало да је по среди нека саботажа на Земљи. Али сва испитивања и замке међу којима је било и таквих да су објављиване лажне узбуне а потом подробно прегледан сваки апарат који је требало да узлети, показивали су да су сви апарати потпуно исправни и да ни у ком случају никакав намеран квар није могао проузроковати њихово обарање у току борбе.

Испитиване су такође све посаде авиона учесника битка у којима су погинули тешки губици и сви одговори су били готово идентични. Пилоти су тврдили да су авијатичари били обарани у току борби, приком напада формације бомбардера, или у двобоју са савезничким ловцима.

Оно што нису умели да објасне ни стручњаци било је: да ватра из савезничког авиона који су нападали ни у ком случају није изгледала јача, нити су пилоти били вештији него пре неколико месеци када су губици били далеко мањи. А сви су врло одлучно одбијали могућност да савезници употребљавају неко ново непознато оружје.

Док су небројена акта и тајне поруке ишли од једног до другог немачког штаба и Немци свим средствима покушавали да пронађу разлог овоме, на крају једне мале улице у Хамбургу, у крчми која је носила чудан назив „Код рога“, окупљали су се сваке вечери, као восталом и раније: морнари, војници на пролазу са одсуства за запатни или источни фронт, разници, припадници цивилне одбране, жене сумњивог порекла, по који агент Гестапоа и остали које би привукао жагор и мирис прокријумчарене кафе или печенице. Споља гледан „Рог“ није био ништа необичнији од многих сличних кафаница које су некако тавориле и поред свих бомбардовања и те гопа палих на Немачку која је, очигледно, губила рат.

И ништа не би било толико вредно пажње као чиница, за коју би немачка команда ко зна шта дала, да се управо у овој задимљеној кућници налази кључ загонетке оборених немачких ловаца.

Све је то почело пре нешто више од годину дана

када је у крчму примљен као келнер средовечни морнар и стјуард на једном од некадашњих немачких путничких бродова. После потапања брода он је остао неким чудом жив али сакат у леву ногу и њега је са неког острва у близини Шпаније, где му је брод потопљен, спасао један немачки помоћни ратни брод и вратио у отаџбину. Рајх му је дао малу пензију и заборавао на њега. Да би се одржао у животу он је у „Рогу“ помагао при точењу пића.

Историја Ханса Гловеа није била ништа необичнија од судбине стотине других немачких морнара које је рат већ у првим годинама изба-

дио из строја. Али вероватно нико осим неколико људи у британској обавештајној служби није знао да Ханс Глове, онај прави, није преживео бродолом и да се иза његовог имена за шанком „Рог“ крије један од мајора Британске морнарице чије име никад није објављено.

И поред савезничке обавештајне мреже у самом Хамбургу за Гловеа нико у том граду није знао нити се он интересовао ма за шта што није био његов задатак.

А он се састајао у томе да с времена на време од неког незнаница који би му се јављао специјалном лозинком прими мали пакет, не већи од кутије цигарета, и да кад остане сам у својој соби наспрату изнад кафанае у којој је радио, пажљиво из тих пакетића вади танке шипчице специјалног експлозива, најмоћнијег концентрата разорне снаге. Он би те шипчице паковао по неколико десетина у различите омоте које би затим када би се појављивали други, њему непознати људи, са другом лозинком — предавао.

У операцији „Пикавац“, како је Глове називао овај подухват, учествовало је још десетак опробаних агената убачених на немачке аеродроме са којих су углавном стартовали немачки ловци

браниоци северног дела Немачке. Сви су они били искусни механичари и радо примљени у службу пошто су сви имали уредне немачке исправе, а услед великих губитака Немци су оскудевали у људству.

Неке нарочите опасности да их Гестапо открије није било пошто би им Немци могли ући у траг само ако би приметили да нарочито кваре авионе. Али, напротив, они су све немачке машине до савршенства добро одржавали тако да су многи од њих били чак и похваљивани.

У моторима и труповима немачких Месершмита и Фоке Вулфова заиста није фалило ништа нити су они покушавали да на њима изврше ма какву промену. Ту је баш и долазила до изражаја генијалност целог плана.

Поред исправке авиона и њихових мотора механичари су имали и приступ до муниције која се употребљавала за митраљезе и топове немачких апарата. Није било тешко присвојити по који метак. А то је било довољно.

Вешти прсти су, на неком усамљеном месту, за свега неколико тренутака успевали да одвоје чауру од зрна. Шипчица страховито разорне снаге пажљиво је смештана у

унутрашњост метка уместо уобичајног барутног пуњења и глава је враћана на чауру. Остајало је још да се убаци метак у неки од шаржера који су одлазили у апарате непосредно пред битку. У томе је била цела тајна великих губитака „Луфтвафе“ до које Немци никако нису могли доћи.

Неки од Гловеових механичара толико су се осмелили да су своје „препарирани“ метке убацивали само у апарате познатих немачких асова.

Када би се ловци дигли у ваздух да пресретну неку савезничку ескадрилу све је текло нормално док не би дошло до окршаја. А кад би немачки пилот испалио неколико рафала и тамаз мислио да ће оборити савезнички авион који је држао на нишану, долазио би на ред из његовог шаржера препарирани метак који би — уместо да излети из цеви таквом жестином експлодирао да би запалио и сву осталу муницију. Немачки авион би попут пламене буктиње падао на земљу.

После више месеци су Немци успели да открију овај савезнички трик али дотле је штета коју су претрпели била непоправљива а и рат се убрзо затим завршио.

ПИНОКИЈЕВА

ЛЕТО ПОЧИЊЕ У ОКТОБРУ

ЉУБИМАЦ МИЛИОНА

Милиони људи се возе аутомобилом а још више је њих који гунђају ако их на улици или на путу брза машина мимоиђе на непрописан начин. Првенац тих милиона који се разликују једни од других својим спољним изгледом и још више по броју коњских снага у бензинском мотору, био је друкчији од својих потомака. Али и он је као и његови наследници био изложен слову закона док су му се неки смејали а други опет плували или засипали камењима.

Како је то све некада изгледало види се из књиге у издању једне велике немачке издавачке куће где су описани „први кораци“ љубимца милиона.

При свом ступању у живот први модел Бенца није био много стабилан. Мотор је брктао, кола су се заносила. Људи су морали час да му исправљају тачкове час да подмећу леђа да се не би преврнуо.

А кад је како тако кренуо и ушао у прву улицу

пре но што је полетела прва каменица на њега, створио се и стао пред кола полицајац, прототип данашњег саобраћајца. Зауставио је кола и позивајући се на прописе железнице дозвољавао даљу вожњу једино ако се примене исти прописи, али пошто се претходно плати казна за већ учињени прекршај.

Сва објашњења да се ти прописи са железнице не могу применити и на прва бензинска моторна кола, нису убедили упорног чувара улличног реда. Кола су враћена и поново су се појавила тек кад је испред моторизованог фијакера ишао пратилац носећи у десној руци црвени барјак а у левој клепетушу.

Пошто је задовољен пропис који је важио за железнички саобраћај, љубимац милиона је пуштен и постао је повод за подсмех и негодовање пролазника.

Прошле зиме један човек је отишао на Јужни пол с тим да се тамо задржи само 15 минута. Прво је стигао на Нови Зеланд а онда је отишао авионом на Росову санту. Од зачућених „презимара“ затражио је цак цемента, затим је изручио цемент на снег и одозго ставио један специјални и савршени часовник који стаје 50.000 долара. Пошто је прошло четврт сата, научник је спаковао часовник и кренуо авионом навраг. То је до сада најкраћи боравак на Антарктику. Остали истраживачи на овом месту обично остају најмање годину дана.

Ти „остали“ су ипак чудни људи. Неки од њих сваког дана узлећу хеликоптером и скачу падобраном на разна места да би испитали терен. Са њима је терет од 12 килограма: решо на гас, пијук, радио апарат и ракете за сигнале. Топографи сваког дана премештају теодолите који су хладни као лед, и раде сатима на температури на минус 60 степени. Тако се, мало помало, испитује Антарктик.

Погледајмо како изгледа колонија у заливу Мак Мурдо. Око 700 људи живи у подножју јединог живог вулкана на овом полу и станује у 75 барака. Између њих пролази улица која подсећа на насеља копача злата. Унаоколо права брда празних кутија од конзерви.

За инсталацију неколико тушева, једне перионице рубља, једне трговине, библиотеке и пристојних соба утрошено је 22 милиона долара. Трговина је отворена два и по сата не-

— Људи „презимари“. Излет до Јужног пола. Улога Ричарда Лавово Срце. Неуспех двеју жена у поларном насељу Мак Мурдо.

дељно. Вода у тушевима је топла само у одређене сате. У овој пустињи све се ради полако. Мало јачи замор изазива прскање крвних судова у плућима и на уста изла-

ципеле. У логору постоји један лекар. Он је назван Ричард Лавово Срце зато што на грудима носи велики црвени крст начињен од сатена тако да га свако може видети

ји је потписало 12 држава: САД, СССР, Аустралија, Белгија, Аргентина, Енглеска, Чиле, Француска, Јапан, Нови Зеланд, Норвешка и Јужноафричка Унија. Државе су се обавезале да у току 34 године неће вршити никакве нуклеарне проба на Антарктику.

У свим националним базама живе само мушкарци. Али 1959. године у базу Мак Мурдо стигле су две Американке. Њима се догодило нешто што никако нису очекивале: већина „презимара“ су одбили да

Брод заробљен антарктичким ледом

за крвава пена. Вируса, као што знамо, нема али чим почне лето са придшлицама из топлих крајева долазе и „цивилизовани“ вируси. Због тога постоји један шанац који за извесно време одваја бараке за карантин од логора. „Презимари“ носе седам слојева рубља и „термичке“

са велике даљине. Да лице не промрзне ставља се маска, али пошто она није пријатна људи пуштају браду да заштите кожу.

Досад је на Антарктику извршен обиман научни посао. Он ће трајати укупно 34 године. Споразум је постигнут Вашингтонским уговором ко-

се с њима упознају. Сматрали су да им место није у бази и нису хтели ни да их виде. Две нежељене гошће су се покупиле и отишле. Ништа љубазнији пријем није био ни кад су дошли амерички посланици због предстојећих избора.

Живот на полу толико је тежак да је људима мало стало до изборне агитације. Али, ни хладноћа, ни заслепљујуће олује, ни удаљеност од породице нису толико непријатни колико је овим усамљеницима тешко што не могу ни делић дана да буду сами. Заједнички живот у четири зида и да све што се уради другачије види, доводи их до бесни-ла. Да би се осамили, већина је начинила параван испред постеље, а многи су изнад кревета распели шатор. Има их који, да би били сами, спавају дању а ноћу одлазе на испитивања. Зато на једној улици у Мак Мурду у поноћ има исто толико људи колико и у подне. На Јужном полу једино су Новозеланђани успешно решили стамбено питање: за сваког члана експедиције начињена је у бараци посебна кабина.

Највеће задовољство свих презимара на Антарктику је излет до пола. Тај „скок на пол“, како они зову, састоји се у томе што се прошетују авионом до бараке за експедиције која је подигнута баш на замрзнутој тачки земљине осовине. Пошто надлете бараку и махну онима доле, враћају се навраг без спуштања. Цео излет траје неколико сати, али излетници су тако обучени и снабдени справама да услед квара у авиону увек могу да се врате пешке.

Нема човека који дође у неку од база да на такав начин не посети пол а 17 људи тамо проводе по 14 месеци. Та седмнаесторица боре се са многим недаћама, али постоји једна од које никако не могу да се одбране. Њу причинявају филателистички „болесници“. Они им шаљу бројна писма са молбом за одговор само да би добили ретку марку са печатом Јужног пола. Зато заточеници ове бараке по цео дан не могу да се наударају поштанских жигова.

Лето почиње у октобру а у јануару је најјаче топљење снега. Тада престаје саобраћај авионима, јер нема чврстог тла за спуштање. Авионе смењују ледоломци који су за извесно време главно превозно средство на Антарктику.

НОВА ГОДИНА

ЦРНИ КВАДРАТ

ФАНТАСТИЧНА
ПРИЧА

Лице жене с неке
далеке планете на
црном квадрату фо
тографских плоча

је ставио на сто и прислонио
уза вид. Затим угаси свет-
лост а нас замоли да се од-
макнемо од стола.

— Гледајте пажљиво, по-
казаћу вам нешто.

„Небеско створење“

Пред свима се указа лице
неке жене које је испитивач-
ки гледало. У изразу је било
у исто време и нечег снаж-
ног, изжог, жалосног и иро-
ничног. Подсећала је на де-
ло неког импресионисте. Об-
рве, очи, нос и уста били
су начињени лако и без за-
натске тачности. Од очију,
које су биле изражајне, није
се могао одвојити поглед.
Опчињавале су. Гледајући то
лице жене сви почеше изна-
лазити нове и нове детаље.
Тако су сви били заузети да
ни пушачи нису мислили на
дуван. Тишину наједном пре-
киде Никитин:

— Знам да бисте је гледа-
ли до зоре, али доста засад
— и он прекри рам платном.

— Објасни нам сада, ода-
кле ти овај портрет? Ко је та
дивна жена? — упита неко.

— Ко је, то ни сам не знам
— слега раменима Никитин.

— Одакле је, то још мање,
јер ми није дала одресу. Ма-
да ми је поклонила овај пор-
тре није ми дала податке о
себи. Једно поуздано знам
да живи врло далеко. Она је

врде да само на земљи има
разумних бића, други да има
живих бића и на другим
планетама али да су она
ружна и да личе на нас. Ја
се не бих сложио са овима
а ни са писцима фантастич-
них прича који говоре о не-
ким врло ружним бићима.
Истина, складност и хармо-
нија зависе од услова живо-
та. Па и наши се људи раз-
ликују по боји коже и обли-
цима тела. Уверен сам да се
и на другим планетама жи-
вот развија путем еволуције.

— О томе говориш сасвим
самоуверено. Имаш ли неких
доказа за то? — упита га
један пријатељ.

— Желиш доказе, па мож-
да их и имам! — рече Ники-
тин и оде у другу собу.

„На шта он то мисли? Сва-
како се само шали?“ — ми-
слили су сви згледајући се.

Кад се вратио у рукама је
носио неки велики рам у об-
лику квадрата. Пажљиво га

Тајна црног квадрата

— Препиремо се о томе да
ли постоји живот на другим
планетама — рече Никитин
кад угледа Гришу. — Једни

Прсте ћу поломити, ви-
ше немам снаге да се
држим. Свршено је са-
мном — помислио је, прсти
су му се расклопили и он се
скотрљао са обрнка.

Кад су Никитина пронаш-
ли био је без свести, а у об-
лици чим се повратио, при-
гушеним гласом је проша-
путао:

— Црни квадрат... црни
квадрат... покуните га... о-
бележите!

Станица за проучавање
космичких зракова Академи-
је наука налазила се у плани-
нама. Било их је ту само
троје: начелник Иван Ники-
тин, научни сарадник Лиди-
ја Волкова и Гриша Смирнов,
пилот хеликоптера. Гриша је
двапут недељно одлазио у
астробазу, односећи готов
материјал и фотографије, а
одакле довозио је пошту и
храну.

Данас је требало да по-
лети у 9 часова. Пошто Ники-
тин није био као обично
крај хеликоптера да би му
још последњи пут дао пору-
ке овај пође да га потражи.
Али он се није налазио ни у
лабораторији ни крај апа-
рата.

Обавестио је одмах Лиди-
ју и обоје се брзо попеше у
хеликоптер. Догледом су пре-
траживали околину и најед-
ном спазили на суседној за-
равни, неколико метара ви-
шој од њихове, неки црни

квадрат. Он се јасно оцрта-
вао на снегу, јер је зараван
била пуста.

— Ко је други могао на-
чинити овај квадрат сем Ни-
китина — рече Лидија на-
слуђујући шта је могло да-
ље да се деси.

Прегледајући сва места
око заравни приметиле не-
што црно. Да ли је то Ники-
тин? Да би до њега стигли
потребно им је свега неко-
лико минута.

На неприступачној заравни

Радиограм који је стигао
у 12 часова умирио је Лиди-
ју и Гришу. У саопштењу је
стајало: „Болесник је ван
опасности али стално бунца
о неком црном квадрату.
Мора да је нешто важно у
вези с тим“.

Лидија се решила да се
пмоћу лестница из хели-
коптера спусти на суседну
зараван и да види каква је
то „црни квадрат“ у питању.
Изнаједна се прво кад је
видела да је квадрат начи-
њен од фотографских плоча
порезаних једне поред
друге. Оне се употребљава-
ју за проучавање космичких
зракова. Елементарне чести-
це из космоса пролазе кроз
плочу и учрћавају у дебелим
слоју емулзије своје путање.

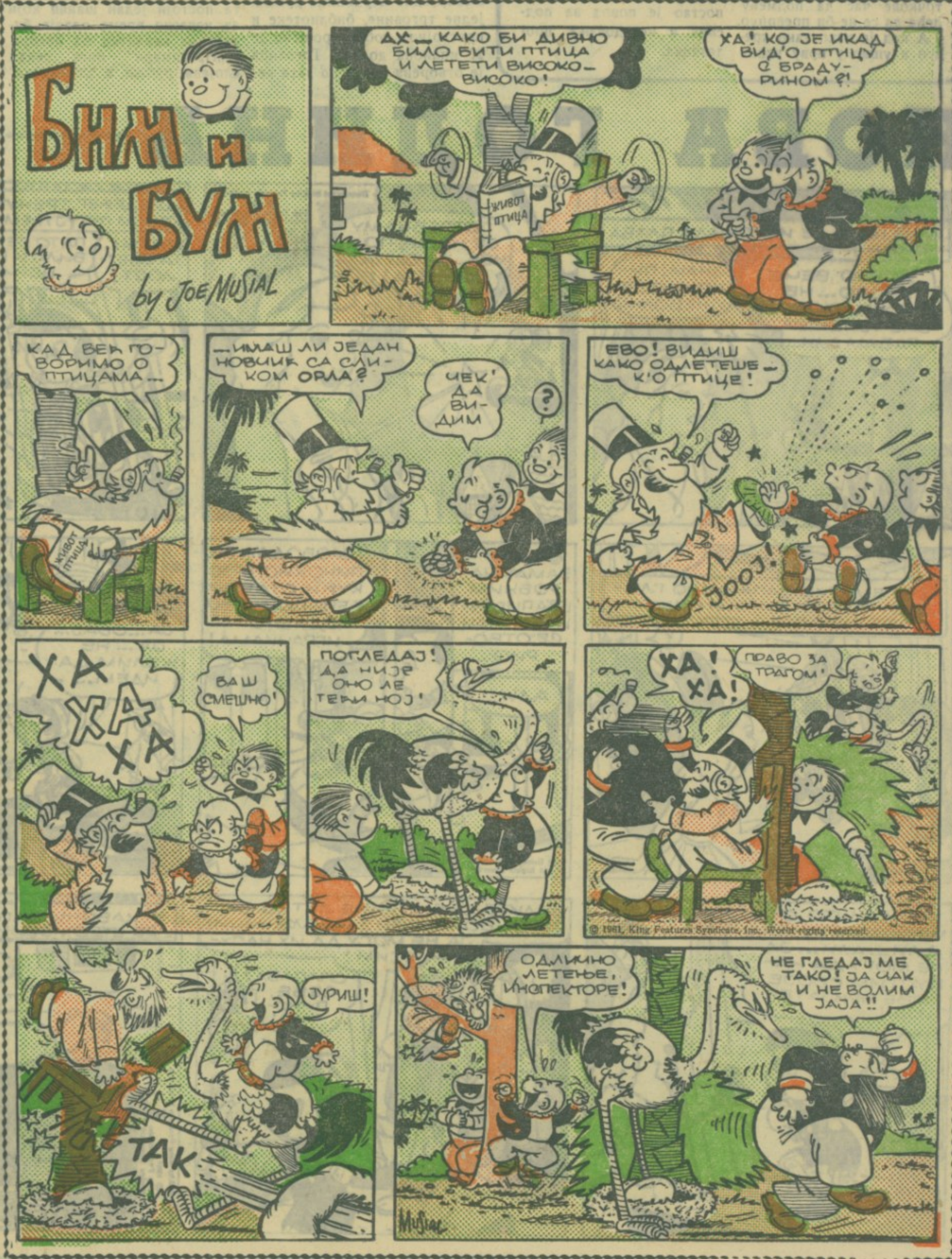
— Шта је натерало Ники-
тина да размести плоче баш
на тој заравни? — питала се
Лидија. — Шта га је натера-
ло да се ноћу вере по стена-
ма кад је могао да их по-
стави и на нашој заравни.

Чим се спустила на зара-
ван обележила је плоче ко-
мадом сапуна. Затим их је
све покупила: било их 825.
Пришла је и разгледала ме-
сто одакле је склизнуо Ни-
китин а по повратку у базу
прегледала дневник, али ни-
је нашла ниједну забележ-
ну реч.

Апстракција из космоса

Читаве недеље Лидија је
изазивала плоче и по завр-
шеном послу написала је Ни-
китину: „Задовољни смо што
вам је боље. О послевима не
брините. Изавала сам плоч-
е, али су јако чудне: поне-
ке су сасвим тамне, друге
имају сиви тон различите
јачине. Већина је покривена
пегам са преливима од свет-
лог ка тамном. Извините, две
сам плоче случајно разбила.
Једна је била сасвим црна,
а друга светлосива. Сачува-
вала сам парчад па ћу их
поново преликати. Неке су
плоче просто живописне. Бо-
јим се да вас ово неће разо-
чарати. Гриша вас много
поздравља — Лидија.

Чим је Гриша дознао да је
Никитин изашао из болнице
долетео је у Москву и упу-
тио се његовој кући. Код Ни-
тина је затекао бучно друш-
тво које је жучно расправ-
љало о нечем.

У КОРАК СВРЕМЕНОМ

Тина Естергардињен
син Кристијан, који у
близини Гринстеда у
Данској имају ресторан,
иду у корак с време-
ном. Док остали гости-
оници настоје да крај
својих ресторана и го-
стионица створе про-
стор за паркирање за
своје моторизоване го-
сте, они су начинили
први „кафански“ аеро-
дром у Данској.

Упркос подсмевању
суграђана, они су по-
ред свог локала направи-
ли писту за слетање
и узлетање приватних
авиона, дугу 700 и ши-
року 40 метара.

— И ми сами били
смо изненађени успе-
хом — кажу модерни
гостионици. Сумње
више нема: аеродроми
су потребни исто то-
лико колико и простори
за паркирање кола, а
за неколико година при-
ватни аеродроми биће
тражени чак и више од
њих.

СЕРВИС ЗА СЕКРЕТАРИЦЕ

Неки довитљив и предузимљив човек у Лондону организовао је сервис за секретарице. Ако је некоме потребна секретарица макар само за кратко време да обави неки посао довољно је да се окрене број телефона и да се она убрзо ту створи.

Секретарице су увек у аутобусу са писаћим машинами на коленима и свим потребним реквизитима. Довољно је да се преко видео-телефона инсталира ног у самом аутобусу позове и да се „за трен ока“ нађе у бироу или на неком пословном састанку.

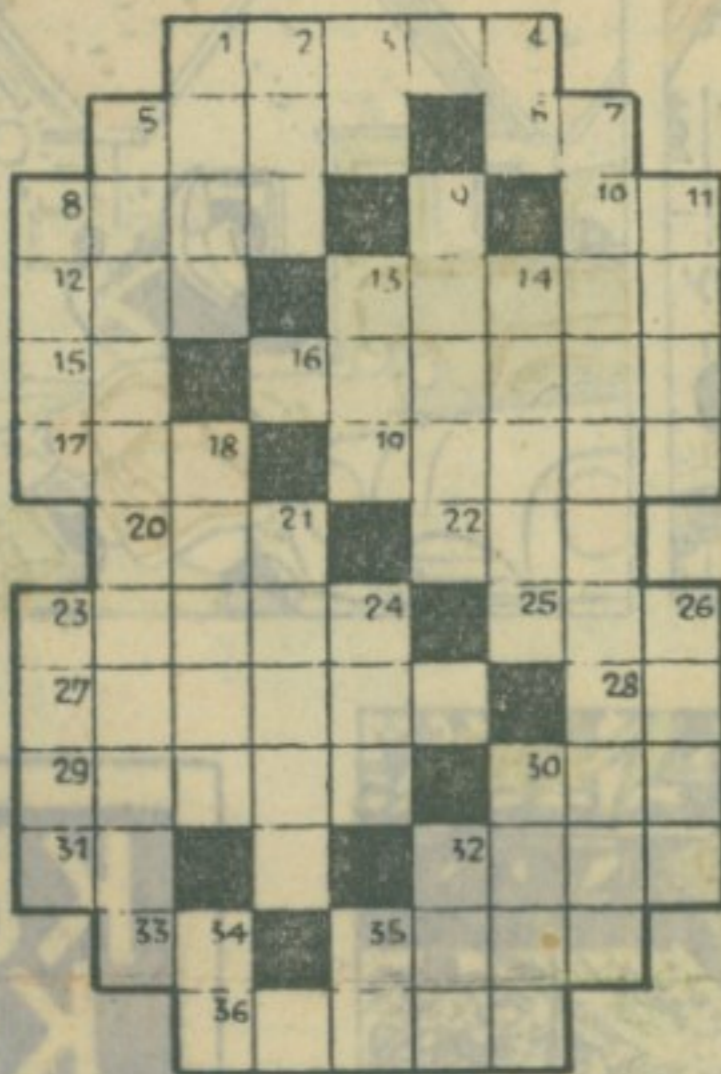
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) француски сликар (Пол); 5) река у Румунији; 6) део коњске опреме; 8) математичка величина; 10) река у Сибиру; 12) криволична звер; 13) име нашег савременог песника; 15) иницијали словеначког сликара (1870-1949); 16) италијански сликар, представник ренесансних идеја у сликарству (1483-1520); 17) грчка богиња несреће; 19) просветна установа; 20) сузањ; 22) женско име; 23) француски сликар (1839-1906); 25) град на Сирији; 27) сировина за добијање боја; 28) два слова; 29) врста лирске песме; 30) река у Источној Србији; 31) скраћеница за „ад акта“; 32) планина у Бугарској; 33) хемички знак за радијум; 35) део плуга; 36) француски сликар, Гистав (1819-1877).

Усправно: 1) треперење гласних жица; 2) мушко име; 3) хемички знак за галијум; 4) предлог; 5) француски сликар импресионист („У ложи“); 7) италијански сликар, вајар и песник; 8) јужно воће; 9) немачки књижевник (франц.); 11) полуострво на северу Европе; 12) један паразит; 14) санке; 18) црвена органска боја; 21) уметнички плес; 23) украсна биљка; 24) конач; 26) карика; 30) младо једне домаће живине; 32) острво на Јапану; 34) врста першуна; 35) завани крај Ниша.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) нос; 4) пра; 7) хи пербола; 10) Ака; 11) ати; 12) ла;

13) бас; 15) Ад; 16) Адуа; 18) прва; 20) Авр; 21) Леа; 22) оксид; 25) Арт; 27) при; 29) зао; 31) Чельабинск; 34) ид; 35) баш; 36) ав; 37) Њаса; 39) Лоти; 41) ако; 42) мир.

Усправно: 1) никада; 2) она; 3) се; 4) цб; 5) Роа; 6) Влтава; 7) хала; 8) рба; 9) „Аида“; 11) барка; 14) Сплит; 17) уво; 19) ред; 23) срба; 24) предак; 26) пасати; 27) Пчиња; 28) И (вановић Љуба); 29) зн; 30) оквир; 32) аба; 33) Ишл; 36) со; 40) ом.

НА ПОМОЛУ

У Француској је на помолу нова игра: рагби-рок. Доста оштрих покрета, игра у себи носи елементе рок-ен-рола али и корак и фигуре по узору на рагби.

У питању је доста груба комбинација ових игара коју могу добро да изведу једино парови спортски тренирани и која док се игра стварно изгледа као тренинг рагбија — изјаснио се о овој новој игри њен творац Бонлие.

По земљи се вози јевтиније

Једна међуконтинентална рета треба за једну минуту лета погонског материјала толико много, колико једна средња путничка кола за тридесет година, пролазећи сваке године 12.000 километара.

ДЕЦА-РАСПИЊУ ХРИСТА

У њујоршким дечјим магацима продаје се од недавно једна нова играчка за склапање која представља — распињање Христа. Младом поколењу, које је по свој прилици презасићено најразличитијим играчкама-роботима, произвођачи играчака нуде ову несвакидашњу неукусну и понајмање васпитну забаву. Из два дела треба склопити крст, трновенац саставља се од три де-

ла, а сам Христос од седам делова. У штампаном прилогу дају се савети како се Христос може што „брже и сигурније“ разапети на крст.

СИГУРАН ДОКАЗ

Њујоршки полицајац Хени те улице заиста вјела. Са за-Пирсон је недавно добио на-датка се Пирсон вратио са дог да провери жалбу једног непобитним доказом: пас је грађанина: да ли пас из те и њега вјео.

Захваљујући моди

Према подацима занатских комора у Западној Немачкој обућари-крпе доживљавају ренесансу — због моде високих потпетица на женским

цицелама. Пошто се оне веома брзо и лако кваре — рапе стално раде и добро зарађују.

Цин

Циновски радио-телефон на Универзитету у Манчестру у Енглеској, има пречник од 75 метара. Њиме се прати лет односно кретање америчких вештачких сателита. Челич-

на арматура и носачи тешки су 800 тона, а покрећу се помоћу електричних мотора. Доктор А. Ц. Б. Ловел, астроном, руководи овом станицом.

ТРЕНИРА У ВОЗУ

Француски друмски тркач на бициклу, 36-годишњи Барнар Готије постиже успехе на основу свог рецепта: кад год путује железницом на неко такмичење он не узима спаваћа кола већ целу ноћ преседи у ходнику на импровизованом седишту.

— На таквом седишту човек се укочи и после трга за време трке јавља се у њему снажан нагон за кретањем и темпом — уверава Готије. — На овај начин сам знатно побољшао своје могућности. Мој рецепт је: неугодно проведена ноћ — сигуран успех.

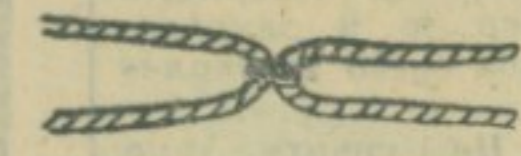
ЗАШТИТА ЗА РАДАР

Чак ни тајфун не може више причинити штету радарским уређајима у Окинави. Кад почне невреме за свега 90 секунди се преко радара навуче челични заклон састављен од више делова. Када затреба заклон се исто тако брзо уклони.

НАПРАВИ САМ

МАГИЧНО УЖЕ

Да бисте се забавили у соби за време ових хладних дана показате вам трик са ужетом који можете сами да изведете пред вашим друговима. Потребна су вам два ужета од памука или свиле од по два до три метра а дебела два до три милиметра. У недостатку овог узмите деб

ли канап. Двојица ваших другова нека узмате за по два краја истог ужета, само не смеју сувице затезати, а затим тражите од осталих другова предмете који се могу лако наинати: кључеве, прстење, бразелтне, торбице са дршком и друго.

Узмите два краја узнице из руку једног од ваших помоћника, провучите предмет и начините, раздвајајући два краја, обичан чвор. Накупите

ОСВЕЖИТЕ ПОЗЛАЂЕНИ РАМ

Да бисте помогли мами и очистили позлађени рам на великој слици направите слаби раствор амонијака. Пошто сте рам добро очистили од прашине узмите чисту крпу и натопите је овим раствором. Прелачите њоме део по део и одмах другом сухом крпом осушите. Рам ће поново бити као нов.

МАЛИ СВЕЋЊАК

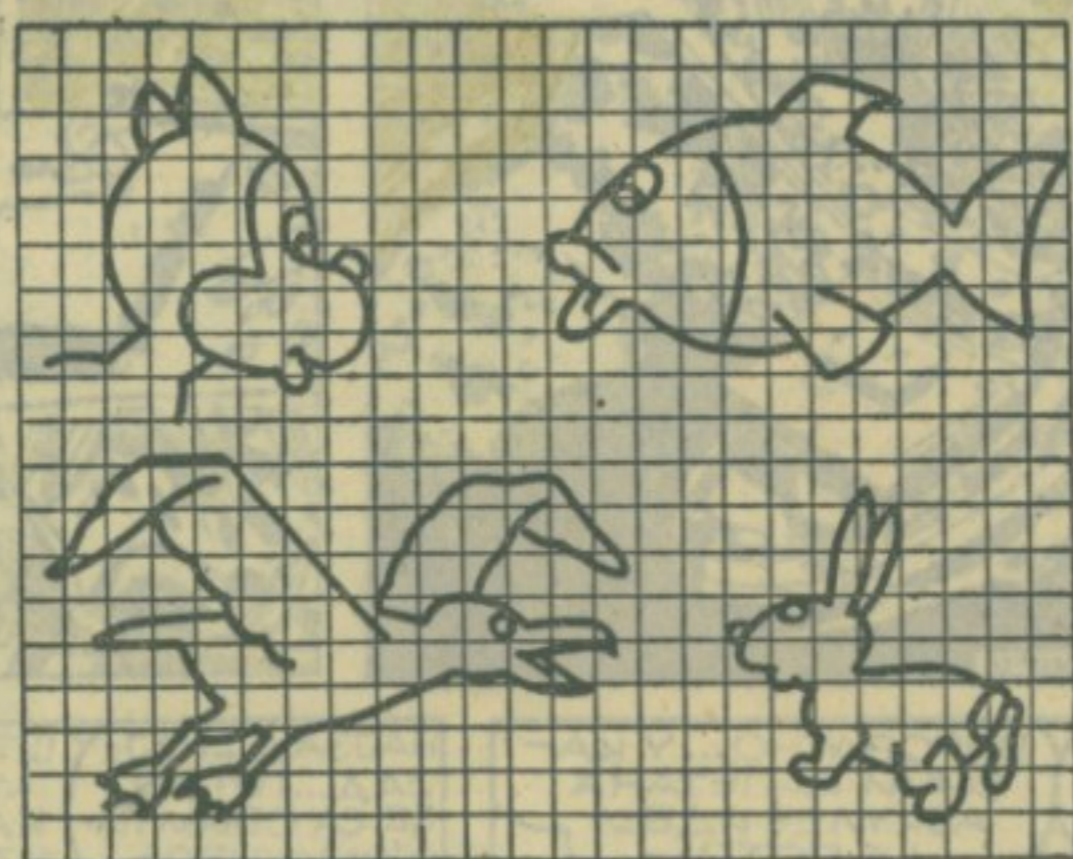
Од старе молдиче за колаче можете да направите свећњак. На дну молдиче пробушите ексером рупу. Превртите молдичу тако да сада врх ексера буде горе а сама молдича коју ћете напунити воском постане постоље. На ексер учврстите свећу а постоље обојте или само преокарајте — како вам се свиђа.

ПОМОЗИТЕ СЕ

Да би вам и у плићој бази стајало цвеће са дужици дршцима усправно ставите у њу стари роштиљ. Између његових жичаних преграда поређајте цвеће и оно ће све док не увене стајати усправно.

САКУПАЈТЕ ПЕРА

Ако сте нашли пера домаћих кокоши, гусака, патки или других птица које су их летећи изгубиле, прикупите их и брижљиво одаберите: она која вам се учине неинтересантна одбаците а друга ставите у кувице. Виђете изненађени када је после неког времена отворите и видите колико су пера лепа, необичних облика боја и сјаја. Сачувајте их и у кишне дане пошто завршите све задатке одредите које перо припада којој птици помоћу слика из ваше зоолозије. Или ако немате за то стрпљења и смисла него вас може више занимати да будите индијанско поглавца, прилепите их по величини на тањир картон у облику шире панталоне — и имате праву индијанску калу.

УКРАСИТЕ ЗИДОВЕ У СОБИ

Да би вам соба у којој ће се налазити јелка изгледала лепше украсите је са неколико слика. Пажљиво нас пратите и за неколико часова ћете постати сликар-декоратор.

За ове слике вам је потребно неколико метара гајтана до два милиметра дебљине, може и у боји, и мало лепка „Охо“. На коцкастом папиру (према нашем цртежу) нацр-

тајте рибу, зеца или контуру које друге животиње. Затим извајте гајтан по линијама цртежа и помоћу лепка га причврстите за папир или још боље чвршћи картон.

Тањом четкицом обојте сваку слику, бојом којом желите, или можете оставити и само празну контуру. Чим вам се боја осуши слике окаче на зид, наравно ако сте претходно добили дозволу од ваше маме.

Јесће ли већ чини да...

...ћерка највећег драматичара свих времена, Вилијама Шекспира, није знала ни да чита ни да пише.

...према подацима француских историчара, инквизиција је између 1400. и 1504. годи-

не спалила на ломачи 30.000 својих противника.

...значење глагола „оговарати“ свакоме је познато. Међутим, у Вуковом речнику овај глагол има сасвим друго значење: бранити, заступати некога, заузми мати се за некога.

...језик плавог кита тежи је него одрастао

слон. Плави кит има срце теже од једне тоне, а крви око 12 тона.

...руне, слова којима су германска племена писала све док нису прихватила латиницу, састоји се искључиво од усправних и косих црта; водоравних и округлих потеза код њих уопште нема.

...у писаној литератури раж први помиње римски писац Плиније, који је умро 78. године наше ере.

...за једне свилене или најлон женске ча-

рапе утрони се преко 15 километара влакна.

...стари Грци и Римљани пре наше ере нису знали за потковицу. У то доба није било ни седла ни узенгија. Седло се први пут појављује у 4. а узенгије у 6. веку. Мада нису поткивали коње, људи тога времена на неподесном земљишту облагали су копита својих коња нарочитим „облозима“ од крпа, плетеног пруга и коже, а касније и од гвозђа. Од ових гвоздених „облога“ временом су постале потковице.

...афричка антилопа импала може у једном скоку да превали десет, па и више метара.

...на тихоокеанским острвима најраширенији језик је бишеламар. Он је састављен од енглеског, шпанског, француског и различитих доморачких језика. Данас на овом језику већ постоји литература.

...планета Марс добила је име по својој црвеној боји због које

су је у старом веку називали именован римског бога рата.

...према једној француској статистички муцање је код жена веома ретка појава. На десет мушкараца који муцају долази само једна жена с том маном.

